

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Директор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *С.В.Г.*

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№22616102019

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

Основи соціальної роботи

підготовки бакалавра

спеціальності 231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-
виховна робота

Луцьк – 2019

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи соціальної роботи» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота.

Розробник: Чернета Світлана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи;

Рецензент: Алendarь Надія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 2 від 12 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Гусак П.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 1 від 18 вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Чернета С.Ю., 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1.1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота, Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота	Нормативна
Кількість годин/кредитів 180/6		Рік навчання 1
		Семестр 1
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 42 год.
		Практичні (семінарські) 40 год. Лабораторні ____ год.
		Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 86 год.
	Консультації 12 год.	
	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчального курсу «Основи соціальної роботи» складена відповідно до навчального плану підготовки здобувача першого рівня вищої освіти. Навчальний курс спрямований на формування в майбутніх фахівців гуманістичних установок, а саме: сприйняття людини як найвищої цінності, захист її прав і інтересів; розвиток професійно-необхідних морально-етичних якостей, формування стилю мислення, необхідного для професійного самовдосконалення та саморозвитку майбутнього соціального працівника.

Вивчення навчальної курсу «Основи соціальної роботи» сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх соціальних працівників, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, допомагатиме подальшому професійному зростанню в умовах удосконалення правового регулювання соціальної сфери.

Об'єктом вивчення навчального курсу є соціальна робота як вид професійної діяльності.

Предметом вивчення навчального курсу є формування професійних компетентностей соціального спрямування соціального працівника, здатного здійснювати свої професійні обов'язки.

Мета вивчення курсу – засвоєння студентами теоретичних та методологічних засад, принципів і методів соціальної роботи, засвоєння знань та навичок реалізації стратегічних напрямів соціальної політики в Україні..

Завдання вивчення курсу:

- визначити сутнісні характеристики соціальної роботи;
- розкрити основні етапи, тенденції, принципи та закономірності розвитку соціальної роботи;
- розкрити зв'язок соціальної роботи з соціально-економічною і суспільно-політичною структурами держави і суспільства;
- формувати гуманістично орієнтований світогляд як базовий компонентів майбутньої

професійної діяльності та процесу їх власної соціалізації;

- вміння переосмислювати історико-соціальне минуле в контексті сучасних умов, сприяючи тим самим успіху в здійсненні ними самостійної науково-дослідної роботи і майбутньої професійної діяльності;
- підвищення рівня освітньо-наукової готовності соціального працівника до професійної діяльності.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

Загальні компетентності

- здатність абстрактно мислити, аналізувати, застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати в команді;
- здатність демонструвати навички міжособистісної взаємодії;

Фахові (спеціальні) компетентності

- здатність аналізувати існуючу нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення;
- здатність розуміти організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб;
- здатність оцінювати проблеми, потреби, специфічні особливості та ресурси дітей;
- здатність надавати допомогу та підтримку дітям із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей;
- здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад;
- здатність сприяти підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання представляється у вигляді таблиці 2.1.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теоретично-методологічні основи соціальної роботи					
Тема 1. Історичні аспекти виникнення та розвитку соціальної роботи в Україні та за кордоном	12	4	2	6	-
Тема 2. Поняття “соціальна робота”. Актуальність розвитку соціальної роботи в Україні	10	2	2	6	-
Тема 3. Соціальна робота як наука, навчальна дисципліна та вид практичної діяльності.	10	2	2	4	2
Тема 4. Зміст та структура соціальної роботи	9	2	2	4	1
Тема 5. Понятійно-категоріальний апарат соціальної роботи	8	2	2	4	-
Тема 6. Методологія соціальної роботи	10	2	2	6	-
Тема 7. Загальна характеристика взаємозв'язків соціальної роботи з іншими соціально-гуманітарними дисциплінами	10	2	2	4	2
Тема 8. Соціальна робота та соціальна політика	13	2	4	6	1
Разом за модулем 1	82	18	18	40	6
Змістовий модуль 2.					
Характеристика професійної діяльності соціального працівника					
Тема 9. Вимоги до соціального працівника	10	2	2	4	2
Тема 10. Компетентність соціального працівника	14	4	4	6	-
Тема 11. Етапи професійного зростання соціального працівника	10	2	2	6	-
Тема 12. Професійна діяльність соціального працівника	10	2	2	4	2
Тема 13. Профілактика професійного вигорання соціального працівника	11	2	2	6	1
Тема 14. Етичні основи соціальної роботи	10	4	2	4	-
Тема 15. Клієнти в соціальній роботі	10	2	2	6	-
Тема 16. Особливості спілкування соціальних працівників і клієнтів	12	4	4	4	-
Тема 17. Управлінські аспекти в соціальній роботі	11	2	2	6	1
Разом за модулем 2	98	24	22	46	6
Всього годин:	180	42	40	86	12

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль I. Теоретично-методологічні основи соціальної роботи		
1.	Тема 1. . Історичні аспекти виникнення та розвитку соціальної роботи в Україні та за кордоном . Підготуйте рекомендації з боротьби з бідністю, здійснивши ретроспективний аналіз соціальної роботи в Україні в XVIII-XIX ст.	6
2.	Тема 2. Поняття “соціальна робота”. Актуальність розвитку соціальної роботи в Україні . Підготуйте виступ на тему «Можливості використання досвіду соціальної роботи в сучасних умовах»	6
3.	Тема 3. Соціальна робота як наука, навчальна дисципліна та вид практичної діяльності. Розробіть пропозиції щодо поліпшення соціальної роботи на сучасному етапі, використовуючи елементи історичного досвіду з проблеми допомоги нужденним.	4
4.	Тема 4. Зміст та структура соціальної роботи Всі відомі вам принципи соціальної роботи поділіть на відповідні групи. Напишіть есе «Класифікація принципів соціальної роботи».	4
5.	Тема 5. Понятійно-категоріальний апарат соціальної роботи Використовуючи класифікацію понять і категорій соціальної роботи, віднесіть до відповідних груп (запозичені, загальні, специфічні) такі терміни: психосоціальна робота, гувернерство, опікунство, соціальні норми, милосердя, міграція, молодь, соціальний лідер, соціальний клімат, соціальний контроль, соціальна деривація, соціальна дистанція, соціальна гігієна, соціальна взаємодія, соціальний стереотип, соціальне управління, соціальні гарантії, соціальне планування, соціальне проектування, соціальна роль, соціальні наслідки, соціальна політика. Дайте їх стисло характеристику та обґрунтуйте свою позицію.	4
6.	Тема 6. Методологія соціальної роботи Подайте вигляді таблиці методи соціальної роботи	6
7.	Тема 7. Загальна характеристика взаємозв'язків соціальної роботи з іншими соціально-гуманітарними дисциплінами Подайте у вигляді рисунка місце соціальної роботи серед інших соціально-гуманітарних дисциплін	4
8.	Тема 8. Соціальна робота та соціальна політика Напишіть есе «Вплив соціальної політики України на соціального працівника»	6
Змістовий модуль II. Характеристика професійної діяльності соціального працівника		
9.	Тема 9. Вимоги до соціального працівника Складіть власний зміст основних вимог до знань і вмінь соціального працівника.	4
10.	Тема 10. Компетентність соціального працівника Розробіть власний професійний портрет соціального працівника	6
11.	Тема 11. Етапи професійного зростання соціального	6

	працівника Розробіть компетентнісну модель соціального працівника	
12.	Тема 12. Професійна діяльність соціального працівника Визначте сфери професійної діяльності соціального працівника та порівняйте як вони змінюються	4
13.	Тема 13. Профілактика професійного вигорання соціального працівника Запропонувати комплекс вправ щодо зняття напруги	6
14.	Тема 14. Етичні основи соціальної роботи Порівняйте зміст Міжнародної Декларації етичних принципів соціальної роботи, Міжнародного етичного стандарту соціальної роботи, Етичного Кодексу спеціалістів із соціальної роботи України	4
15.	Тема 15. Клієнти в соціальній роботі Визначте групи клієнтів і подайте у вигляді таблиці	6
16.	Тема 16. Особливості спілкування соціальних працівників і клієнтів Розробіть правила спілкування з клієнтом Визначте вимоги до мовлення соціального працівника	4
17.	Тема 17. Управлінські аспекти в соціальній роботі Розробіть алгоритм дій формування команди	6
	Разом	86

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Форми оцінювання: усне опитування у вигляді мультимедійного представлення розроблених по темах проєктів, модульна контрольна робота, підсумковий тест. Екзамен проходить у вигляді письмових тестів. Критерії оцінювання подано в таблиці 6.1., розподіл балів для денної форми таблиця 6.2.

Таблиця 6.1

Критерії оцінювання висвітлення основного завдання (довіді) студента на практичному занятті

Бал	Критерії		
	<i>Характер пізнавальної діяльності</i>	<i>Структура відповіді</i>	<i>Характер відповіді</i>
1	Роз'яснення переважної кількості позицій	Зачитує виклад матеріалу за лекцією та одним підручником	Глибоке усвідомлення представлених позицій
2	Виділення та роз'яснення всіх ключових моментів	Поєднує виклад матеріалу за лекцією і кількома підручниками, користуючись записами	Розуміння теорії питання та прикладного її застосування
3	Повне розкриття питання, підкріплення викладу фактами та описаними прикладами	Поєднує виклад матеріалу за лекцією і кількома підручниками, не користуючись записами	Виділення ключових позицій питання та акцентування на них уваги
4	Наведення власних	Чітка структурована	Повне та ґрунтовне

	прикладів щодо прикладного застосування розкритих проблем	відповідь за попередньо підготовленим планом та детальним описом його позицій, використання додаткових джерел	висвітлення проблеми, узагальнення викладеного у вигляді чіткого переліку позицій
--	---	---	---

Таблиця 6.2

Розподіл балів для складання заліку

Поточний контроль (макс = 40 балів)																				Модульн ий контроль (макс = 60 балів)	Загаль на кількіс ть балів	
Модуль 1																				Модуль 2		100
Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2										МК Р 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	Т 19	Т 20			
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	30	

Шкала оцінювання

Таблиця 6.3

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть : монографія / [Андрущенко В.П., Бех В.П., Лукашевич М.П. та ін.]. – Соціальна робота. Кн.1. Київ : УДЦССМ, 2001. – 344 с.
2. Андреева И. Антология по истории и теории социальной педагогики : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений И.Андреева. – Москва : Академия, 2000. – 176 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Безпалько. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
4. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / О.В. Безпалько; Академія праці та соціальних відносин. – Київ :Центр навч. літератури, 2005. – 172 с.
5. Вайнола Р.Х. Методика викладання дисциплін соціально-педагогічного циклу : навчальний посібник / Р. Х. Вайнола. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 140 с.

6. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. / Г. П. Васянович. – Львів : Норма, 2005. – 343 с.
7. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» : конспект лекцій / укладач: В. П. Павленко. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 84 с.
8. Головатий М.Ф. Соціальна політика і соціальна робота: термінологічно-понятійний словник / М.Ф. Головатий, М.Б. Панасюк. – Київ : МАУП, 2005. – 560 с.
9. Капська А.Й. Соціальна робота : навч. посіб. для студ. ВНЗ / А.Й. Капська. – Київ, 2004.
10. Капська, А. Й. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах : навч. посіб. / А. Й. Капська, Л. М. Завацька, С. В. Грищенко ; [відп. за вип. Н. Кальченко] ; МОНМС України. – Київ : Слово, 2011. – 248 с.
11. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії соціального працівника з клієнтом : навч.-метод. посіб. / [А.Й. Капська, Л.В. Долинська, О.Г. Карпенко, В.С. Филипчук] ; за ред. А.Й. Капської. – Київ : УДЦССМ, 2003. – 87 с.
12. Лукашевич М. П. Соціальна робота : (теорія і практика) : підруч. / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – Київ : Каравела, 2009.
13. Міщик Л.І. Теорія та практика професійної підготовки соціального педагога : [монографія] / Л.І.Міщик. – Глухів : РВВ ГНПУ ім. О.М.Довженка. – 2011.
14. Мустаева Ф.А. Основы социальной педагогики : учебник для студентов высших педагогических учебных заведений / Ф.А. Мустаева. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Академический проект, 2001. – 416 с.
15. Патронат як одна з форм сучасного підходу до розв'язання проблем улаштування дітей, що залишилися без піклування батьків. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1381/>
16. Социальная педагогика: учеб. пособие для студентов вузов / авт. С.А. Беличева. О.Е. Буланова и др. ; под ред. В.А. Никитина. – Москва : Изд. Центр ВЛАДОС, Моск. гос. соц. ун-т., 2002.
17. Соціальна педагогіка : навчально-методичний комплекс / Держ. центр соц. служб для молоді, НПУ ім. М. П. Драгоманова ; ред. А.Й. Капська. – Київ : [б. и.], 2003. – 338 с.
18. Соціальна педагогіка : підручник для студ. вищ. навч. закладів / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова ; за ред. А.Й. Капської. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
19. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І.Д. Зверєвої. – Київ : Центр учбової літератури, 2008 – 336 с.
20. Соціальна робота : навч. посіб. / [Андрущенко В. П., Бех В. П., Лукашевич М. П., Мигович І. І., Михальченко М. І. та ін.]. – Книга II. – Київ : ДЦССМ, 2002. – 400 с.
21. Соціальна робота [Текст] : навч. посіб. / кер. авт. кол. Андрущенко В.П. – Кн.2. – Київ : ДЦССМ, 2002. – 440 с.
22. Соціальна робота [Текст] : підручник : для студ. вищ. навч. закл. / В.А. Поліщук, О. П. Бартош-Пічкара, Н. М. Горішна та ін. ; за ред. Н.Г. Ничкало. – Тернопіль : Збруч, 2010. – 330 с.
23. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І.Д. Зверєва, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; за заг. ред. І.Д.Зверєвої, Г.М. Лактіонової. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.

24. Соціальна робота в Україні: перші кроки / під ред. В.Полтавця. – Київ : Видавн. дім «KM Academia», 2000.
25. Соціальна робота. Кн. 3 : хрестоматія : навч. посіб. / Ін-т вищ. освіти АПН України, Держ. центр соц. служб для молоді ; [уклад. В. В. Аксьонова, В. П. Андрущенко, В. І. Астахова та ін.]. – Київ, 2002. – 395 с.
26. Соціальна робота: в 3-х ч. Ч.3. Робота з конкретними групами клієнтів / за ред. Т. Семигіної, І. Григи. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2004.
27. Соціальна робота: короткий енциклопедичний словник / [авторський колектив: Андрущенко В. П., Бех В. П., Козубовська І. В., Лукашевич М. П., Минович І. І.] // Соціальна робота. Книга 4. – Київ : ДЦССМ, 2002. – 536 с.
28. Соціальна робота: практична підготовка студентів на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» : навч. посіб. / Н. М. Гайдук, Л.Є. Клос, С.Г. Ставкова, С.Я. Беляєва. – Львів : Видавництво львівської політехніки. 2007. – 164 с.
29. Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посіб. / [А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола, О.В. Вакуленко, О.Г. Карпенко]; за ред. А.Й. Капської. – Київ : ДЦССМ – К., 2004.
30. Соціальна робота: хрестоматія . Кн.3./ Андрущенко В.П., Астахова В.І., Бех В.П., Бех І.Д., Лукашевич М.П. – К. : ДЦССМ, 2001 —396 с.
31. Тюльпа Т. Історія становлення та розвитку соціальної допомоги в Україні: навч.-метод.посіб. / Т. Тюльпа. – Глухів, 2008.
32. Тюптя Л. Т. Соціальна робота (теорія і практика). Модульна програма для студентів спеціальності "Соціальна робота" : метод. посібник / Л. Т. Тюптя, І.Б. Іванова ; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". – Київ : Університет "Україна", 2007. – 112 с.
33. Тюптя Л. Т. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. / Л. Т. Тюптя, І. Б. Іванова. – Київ : Знання, 2008. – 574 с.
34. Управління трудовим потенціалом : навч. посіб. [Електронний ресурс] / В.С. Васильченко, А.М. Гриненко, О.А. Грішнова, Л.П. Керб - Київ: КНЕУ, 2005. – 403 с. – Режим доступу : (<http://buklib.net/books/21930/>)
35. Харченко Н. Різноманітність аспектів бідності: спроба соціологічного аналізу // Наукові записки НУ «КиєвоМогилянська академія». – 1999. – том 7. – С.38–49. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua/materials/articles/poverty.pdf>
36. Шевчук П. І. Соціальна політика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. І. Шевчук. – Львів : Світ , 2005.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття “соціальна робота”, її мета.
2. Завдання соціальної роботи.
3. Соціальна робота як наука, різновид суспільної діяльності, соціальний інститут.
4. Міждисциплінарні зв’язки соціальної роботи.
5. Функції соціальної роботи.
6. Цілі соціальної роботи.
7. Структура соціальної роботи.
8. Об’єкт соціальної роботи.
9. Основні принципи теорії соціальної роботи.
10. Специфічні принципи практичної соціальної роботи.

11. Основні принципи функціонування соціальної роботи в канадському суспільстві.
12. Соціальна робота в додержавний період існування прадавніх слов'ян.
13. Заснування Київської держави і початки соціальної політики.
14. Вплив хрещення Руси-України на розвиток благодійності.
15. Короткий огляд розвитку соціальної роботи за кордоном.
16. Особливості соціальної роботи в західноукраїнському регіоні до початку Другої світової війни.
17. Рівні та типи практики соціальної роботи.
18. Прямі та непрямі соціальні послуги.
19. Функції соціального працівника.
20. Ролі соціального працівника.
21. Аналітичні та інтерактивні навички соціального працівника.
22. Соціальні послуги: основні форми та види.
23. Структура сфери надання соціальних послуг.
24. Фінансування соціальних послуг в Україні.
25. Клієнти соціальної роботи.
26. Сфери практичної соціальної роботи.
27. Поняття “цінностей соціальної роботи”.
28. Особистісно-моральні якості соціального працівника.
29. Огляд основних цінностей соціальної роботи.
30. Міжнародна Декларація етичних принципів соціальної роботи.
31. Етичні принципи професії соціального працівника.
32. Проблемні ситуації в соціальній роботі.
33. Канадські “Стандарти практики соціальної роботи”.
34. Провідні категорії соціальної педагогіки
35. Практичні ролі соціальних працівників.
36. Посередницькі ролі соціальних працівників.
37. Адміністративні ролі соціальних працівників.